

opusdei.org

Poznat ho a poznat sebe (V): Jak k nám mluví Bůh

Jazyk modlitby je tajemný: nemůžeme ho ovládat, ale postupně zakoušíme, že naše srdce proměňuje.

26.03.2025

Na území Pereje, v dnešním Jordánsku, na vrcholu kopce 100 metrů nad Mrtvým mořem, stojí impozantní pevnost Machaerus. Herodes Antipas tam uvěznil Jana Křtitele (srov. Mk 6, 17).¹ V chladné a

vlhké kobce vytesané do skály vládne tma a ticho. Jana trápí neodbytná myšlenka: čas plyne a Ježíš se stále nezjevil tak jasně, jak Jan doufal. Obdržel zprávy o jeho mocných činech (srov. Mt 11,2), ale nezdá se, že by Ježíš o sobě mluvil jako o Mesiáši. A když se ho lidé ptají přímo, mlčí. Je možné, že se Jan mýlí? On to však všechno viděl tak jasně! Viděl, jak Duch sestoupil z nebe v podobě holubice a spočinul na něm (srov. Jan 1, 32-43). Posílá tedy některé ze svých učedníků, aby se zeptali Mistra: „Ty jsi ten, který má přijít, anebo máme čekat jiného?“ (Mt 11, 3)

Ježíš reaguje nečekaným způsobem. Místo jasné odpovědi obrací jejich pozornost ke svým činům: „Slepí vidí, chromí chodí, malomocní jsou očišťováni a hluší slyší, mrtví vstávají a chudým se hlásá radostná zvěst.“ I když je jeho odpověď poněkud záhadná, je dostatečně jasná pro ty,

kdo znají proroctví Písma svatého poukazující na příchod Mesiáše a jeho království. „Ožijí tvoji mrtví, moji pobití vstanou!“ (Iz 26, 19) „Oči slepých se otevřou, odemknou se uši hluchých.“ (Iz 35, 5) Náš Pán povzbuzuje Jana, aby mu důvěřoval: „A blahoslavený, kdo se nade mnou nepohorší.“ (Mt 11, 6)

V této scéně můžeme vidět podobnost s člověkem, který má potíže rozeznat Boží hlas v modlitbě. Když se ocitneme v takové situaci, Ježíš nás vyzývá, abychom zcela změnili perspektivu, opustili svou dychtivost po lidských jistotách a vstoupili do tajemného dobrodružství Boha, který k nám promlouvá skrze své skutky a Písmo svaté. V Ježíšových závěrečných slovech „blahoslavený, kdo se nade mnou nepohorší“ objevujeme výzvu, abychom ve své modlitbě vytrvali s vírou i tehdy, když se někdy zdá, že

Bůh neodpovídá tak jasně, jak jsme doufali.

Gesta, která mohou prolomit „mlčení“

Člověk, který se začal modlit, může často čelit zdánlivému „mlčení“ Boha. „Mluvím s ním, vyprávím mu o svých starostech. Ptám se Ho na to, co mám dělat, ale On mi neodpovídá. Nic mi neříká.“ Na to si stěžoval i Jób: „Volám k tobě o pomoc – neslyšíš, naléhám – ani pak o mě nedbáš.“ (Job 30,20) Je pak snadné znejistět: „Vždycky jsem slyšel, že modlitba je dialog, ale Bůh mi nikdy nic neřekl. Když Bůh mluví k jiným, proč ne ke mně? Co dělám špatně?“ Tyto pochybnosti člověka, který se modlí, mohou někdy vést k pokušení proti naději.

„Když mi Bůh neodpovídá, proč bych se měl modlit?“ A pokud je toto mlčení vykládáno jako Boží nepřítomnost, může se dokonce stát

pokoušením proti víře: „Pokud ke mně Bůh nemluví, pak neexistuje.“

Co na to všechno říct? V první řadě nemá smysl popírat Boží existenci kvůli jeho zjevnému mlčení. Bůh se může rozhodnout mlčet z jakéhokoli důvodu a na jeho existenci či neexistenci ani na jeho lásku k nám to nemá žádný vliv. Rozhodující je víra v Boha – a v jeho dobrotu. V každém případě to může být vhodná chvíle k tomu, abychom ho prosili, naplnění vírou a důvěrou: „Bože, nemlč, nebuď netečný a neodpočívej, Bože!“ (Ž 83, 1)

Neměli bychom však pochybovat ani o své schopnosti slyšet Boží hlas. Lidské srdce má s pomocí milosti potřebné „zdroje“ k tomu, aby slyšelo Boha, který k nám promlouvá, bez ohledu na to, jak moc byla tato schopnost zatemněna prvotním hříchem a našimi osobními hříchy. První kapitola Katechismu katolické

církve nese název „Schopnost člověka vnímat Boha“. Svátý Jan Pavel II. při generální audienci řekl: „Člověk, jak tvrdí tradice křesťanského myšlení, je *capax Dei*: je schopen poznávat Boha a přijímat dar, který ze sebe činí. Vskutku, stvořen k obrazu a podobě Boží, je schopen žít s Bohem osobní vztah“.² Je to osobní vztah, který má podobu dialogu tvořeného slovy a činy.³ A někdy pouze činy, jak se to děje i v lidské lásce.

Tak jako například výměna pohledů mezi dvěma lidmi může být tichým dialogem (existují pohledy, které mluví jasně), tak i náš důvěrný rozhovor s Bohem může mít tuto podobu: „dívat se na Boha a uvědomovat si, že on se dívá na nás. Podobně jako Ježíšův pohled na Jana, který navždy rozhodl o běhu života jeho učedníka“.⁴ Katechismus říká, že „kontemplace je pohled víry“.⁵ A často může být pohled důležitější a

naplněnější významem, láskou a světlem pro náš život než dlouhý řetězec slov. Svatý Josemaría, když mluvil o radosti, která pramení z kontemplativního života, řekl, že „A duše se dává do zpěvu a zpívá novou píseň, protože cítí a ví, že se na ni Bůh neustále s láskou dívá.“⁶ Jako „Boží prosebníci“⁷ pokorně prosíme, abychom i my, kromě toho, že víme, že je to pravda, mohli vždy ‚cítit‘ láskyplný Boží pohled na nás.

Žádný člověk nikdy nemluvil tak jako on

Svatá Terezie z Kalkaty řekla, že „při vyslovené modlitbě mluvíme k Bohu, při modlitbě v duchu mluví On k nám. Tehdy se do nás Bůh vlévá“⁸. To je pokus o vysvětlení toho, co je nevyslovitelné. Ve skutečnosti modlitba zahrnuje velké tajemství. Toto „tajemné setkání“ mezi Bohem a člověkem, který se modlí, probíhá mnoha různými způsoby. Některé z

nich je těžké zařadit a nelze je plně pochopit ani vysvětlit. Jak o tomto tajemství modlitby říká Katechismus katolické církve: „Musíme také čelit některým způsobům myšlení ‚tohoto světa‘, nejsme-li bdělí, zjednají si k nám přístup názory, jako např. pravda je prý jen to, co se dá ověřit rozumem a vědou, modlit se je však tajemství, které překračuje naše vědomí i podvědomí.“⁹ Podobně jako Jan Křtitel se často úzkostlivě snažíme opřít pravdu o důkazy, které nejsou vždy dosažitelné v nadpřirozené oblasti.

Způsob, jakým se Bůh rozhodl promlouvat k naší duši, přesahuje naše chápání a my ho nikdy nemůžeme zcela pochopit.

„Podivuhodná je pro mě tvá znalost, vznešená a nepochopitelná.“ (Ž 139, 6) Naše abeceda není Boží abeceda, náš jazyk není jeho jazyk, naše slova nejsou jeho slova. Když Bůh mluví, nepotřebuje hlasivky a neslyší ho

naše uši, ale skrytější a tajemnější místo v naší bytosti. Někdy tomu říkáme srdce, jindy svědomí.¹⁰ Bůh k nám promlouvá ze skutečnosti svého bytí a ke skutečnosti, kterou jsme my. Hvězda je s ostatními hvězdami spojena nikoli slovy, ale silou gravitace. Bůh k nám nepotřebuje mluvit slovy, i když to také může udělat. Promlouvá svými skutky a skrytým působením Ducha svatého v naší duši, který hýbe naším srdcem, burcuje naše emoce a dává světlo našemu intelektu, aby nás jemně přitáhl k sobě. Může se stát, že si to zpočátku ani neuvědomíme. Postupem času nám však pomůže rozpoznat jeho působení v nás. Možná nám pomůže, abychom byli trpělivější nebo chápavější, nebo abychom lépe pracovali, nebo abychom přikládali větší význam přátelství... Zkrátka naše láska k Bohu bude stále silnější.

Katechismus katolické církve říká, že pro člověka, který se modlí, je „proměna srdce, které se modlí, první odpovědí na naši prosbu“¹¹. Je to proměna, která je obvykle pomalá a postupná, a někdy dokonce nepostřehnutelná, ale přesto je zcela jistá a musíme se ji naučit rozpoznávat a být za ni vděční. Právě to učinil svatý Josemaría 7. srpna 1931: „Dnes tato diecéze slaví svátek Proměnění Páně Ježíše Krista. - Když jsem se při mši svaté modlil za své úmysly, všiml jsem si vnitřní proměny, kterou ve mně Bůh učinil během let, co bydlím v bývalém sídelním městě Koruny... A učinil to mně navzdory: bez mé spolupráce, mohu říci. Myslím, že jsem znovuobnovil svůj úmysl věnovat celý svůj život plnění Boží vůle.“¹² Tato ‚vnitřní změna‘ rozpoznaná v modlitbě je jedním ze způsobů, jak k nám Bůh promlouvá... a jak úžasným způsobem! Pak pochopíme, co o Ježíšovi řekli chrámoví úředníci

velekněžím: „Žádný člověk nikdy tak nemluvil.“ (Jan 7, 46) Bůh mluví tak, jak nikdo jiný mluvit nemůže: tím, že mění naše srdce.

Boží slovo je „plné života a síly“ (srov. Žid 4, 12). Proměňuje nás a jeho působení v naší duši přesahuje naše chápání. Jak řekl Jahve prostřednictvím proroka Izajáše: „O kolik totiž převyšují nebesa zemi, o to se liší mé chování od vašeho, mé smýšlení od smýšlení vašeho. Jako déšť a sníh padá z nebe a nevrací se tam, ale svlažuje zemi a působí, že může rodit a rašit, ona pak obdaruje semenem rozsévače a chlebem toho, kdo jí. Tak se stane s mým slovem, které vyjde z mých úst; nevrátí se ke mně bez účinku, ale splní to, co jsem chtěl vykonat, a zdaří se mu k čemu jsem ho poslal.“ (Iz 55, 9-11) Tato tajemná účinnost je pro nás výzvou k růstu v pokoře, která „je základem modlitby. Teprve když pokorně uznáme, že se neumíme modlit, jak

bychom měli, jsme připraveni svobodně přijmout dar modlitby.“¹³ Jsme připraveni se s důvěrou otevřít Božímu působení.

Vznešená Boží svoboda

Bůh mluví, kdy chce. Ducha svatého nemůžeme omezovat. Není v našich rukou řídit jeho působení v našich duších. Svatý Josemaría jednou řekl, že Kristus, přítomný ve svatostánku, „je Pán, který mluví, kdy chce, kdy by to člověk nejméně čekal, a říká konkrétní věci. Pak mlčí, protože chce odpověď naší víry a naší věrnosti.“¹⁴ *Do modlitby totiž nevstupujeme dveřmi našich smyslů – viděním, slyšením, cítěním - ale „těsnou bránou víry“¹⁵, která se projevuje v péči a vytrvalosti, jež vkládáme do času modlitby. A i když si to možná hned neuvědomíme, naše modlitba vždy přináší ovoce.*

To se často stávalo zakladateli Opus Dei. Například 16. října 1931 nám

říká: „Po mši jsem se chtěl v klidu kostela pomodlit. Nedokázal jsem to. V Atoche jsem si koupil noviny (ABC) a nasedl do tramvaje. Do chvíle, kdy toto píšu, se mi nepodařilo přečíst víc než jeden odstavec. Cítil jsem, jak ke mně přichází láskyplná, bohatá a horoucí modlitba. To jsem prožíval v tramvaji a pak cestou až k našemu domu.“¹⁶ Svatý Josemaría se bez úspěchu snažil modlit na tichém místě. A přesto o několik minut později, uprostřed ruchu tramvaje plné lidí, když začal číst noviny, byl podle vlastního vyprávění uchvácen Boží milostí a prožil „nejvznešenější modlitbu“ ve svém životě.

Mnozí další svatí vydali svědectví o Boží svobodě promlouvat k duši, kdy a kde chce. Svatá Terezie z Ávily například ve svém *Životě* vypráví: „... jsem se sama sobě vysmívala a těšila jsem se pohledem na neschopnost duše, které Bůh přestane pomáhat. A to se od ní nevzdálil; nešlo totiž o ty

velké zkoušky, o nichž jsem se už zmiňovala, které mě trýznily jindy. Avšak mezitím duše, ať se sebevíc snaží házet dřevo na oheň a usiluje rozdmychávat oheň lásky k Bohu, nenajde způsob, jakým by se jí to podařilo. Bude to už velké milosrdenství, jestliže dosáhne kouře, z čehož by poznala, že oheň zcela nevyhasl. Aby jej však zažehla, k tomu je zapotřebí, aby zasáhl Bůh, bez něhož se duše namáhá zbytečně: čím víc se snaží foukat a dobře klást dřevo, tím víc se jí zdá, že oheň uhasí. Podle mého názoru je lepší vzdát se, uznat, že sami nezmůžeme nic ..., abychom zakusili na vlastní kůži, jak málo dokážeme bez Něho.“¹⁷

Ve skutečnosti k nám však Bůh promluvil mnohokrát. Nebo lépe řečeno, nikdy k nám nepřestává mluvit v každém okamžiku. Svým způsobem naučit se modlit znamená naučit se rozpoznávat Boží „hlas“ v jeho skutcích, stejně jako to Ježíš

pomohl udělat Janu Křtiteli. Duch svatý nikdy nepřestává působit v našich duších. Jak připomínal svatý Pavel Korintánům: „Jenom pod vlivem Ducha svatého může někdo říci: Ježíš je Pán.“ (1 Kor 12, 3) To by nás mělo naplnit pokojem. Kdo však tuto pravdu ztratí ze zřetele, může snadno propadnout sklíčenosti. „Ti, kteří hledají Boha prostřednictvím modlitby, rychle malomyslní, protože nevědí, že modlitba pochází také od Ducha svatého, a ne pouze od nich.“¹⁸

Abychom se nikdy nenechali odradit v modlitbě, musíme mít velkou důvěru v Ducha svatého a v jeho mnohotvárné a tajemné způsoby působení v naší duši: „Boží království je podobné člověku, který zaseje do země semeno, ať spí nebo je vzhůru, ve dne i v noci, semeno klíčí a roste, on ani neví jak.“ (Mk 4, 26)

1 Srov. Flavius Josephus, *Židovské starožitnosti*, 18, 5, 2.

2 Svatý Jan Pavel II., generální audience, 26. července 1998.

3 *Katechismus katolické církve*, č. 2567.

4 Svatý Josemaría, Poznámky z meditace, 9. ledna 1959; v *Mientras nos hablaba en el camino*, p. 87.

5 *Katechismus katolické církve*, č. 2715.

6 Svatý Josemaría, Homilie „Cesta ke svatosti“, v *Boží přátelé*, č. 307.

7 Srov. svatý Augustin, *Kázání* 56, 6, 9.

8 Svatá Terezie z Kalkaty, *Není větší lásky*, New World Library, s. 5.

9 *Katechismus katolické církve*, č. 2727.

10 „Svědomy je nejtajnější střed a svatyně člověka, v ní je sám s Bohem, jehož hlas mu zaznívá v

nitru“ (*Katechismus katolické církve*, č. 1776).

11 *Katechismus katolické církve*, č. 2739.

12 Svatý Josemaría, *Poznámky*, č. 217; v Andres Vázquez de Prada, *Zakladatel Opus Dei*, vol. I, s. 272.

13 *Katechismus katolické církve*, č. 2559.

14 Svatý Josemaría, *Zápisky ze setkání rodin*, 18. června 1972 (Crónica, 2000, s. 243).

15 *Katechismus katolické církve*, č. 2656.

16 Svatý Josemaría, *Poznámky*, č. 334; v Andres Vázquez de Prada, *Zakladatel Opus Dei*, vol. I, s. 276-277.

17 Svatá Terezie od Ježíše, *Život*, překlad Josef Koláček, Nakladatelství Tiskárny Vimperk, 1991, s. 354.

18 *Katechismus katolické církve*, č.
2726.

pdf | dokument generován automaticky
z [https://opusdei.org/cs-cz/article/
poznat-ho-a-poznat-sebe-v-jak-k-nam-
mluvi-buh/](https://opusdei.org/cs-cz/article/poznat-ho-a-poznat-sebe-v-jak-k-nam-mluvi-buh/) (20.03.2026)